جهان انرژی

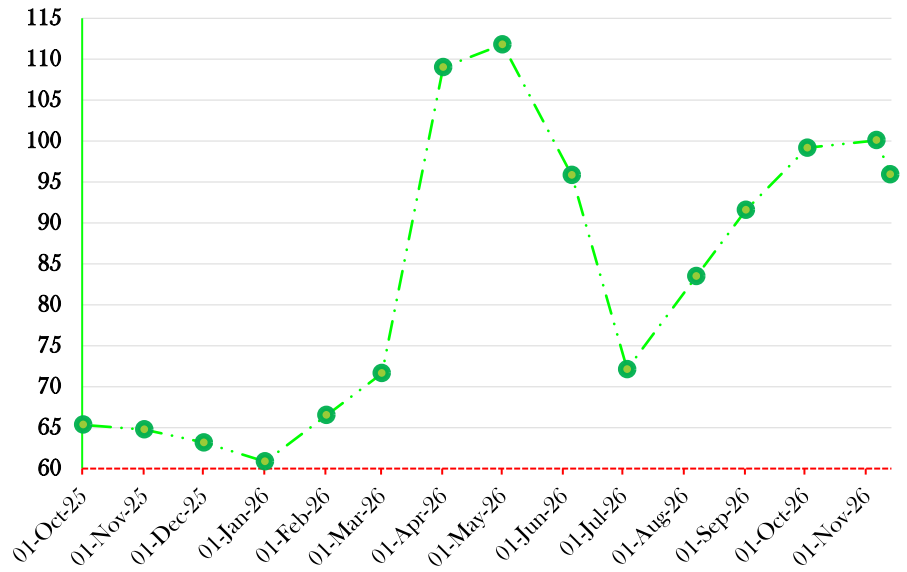
دانشکده مهندسی انرژی دانشگاه صنعتی شریف

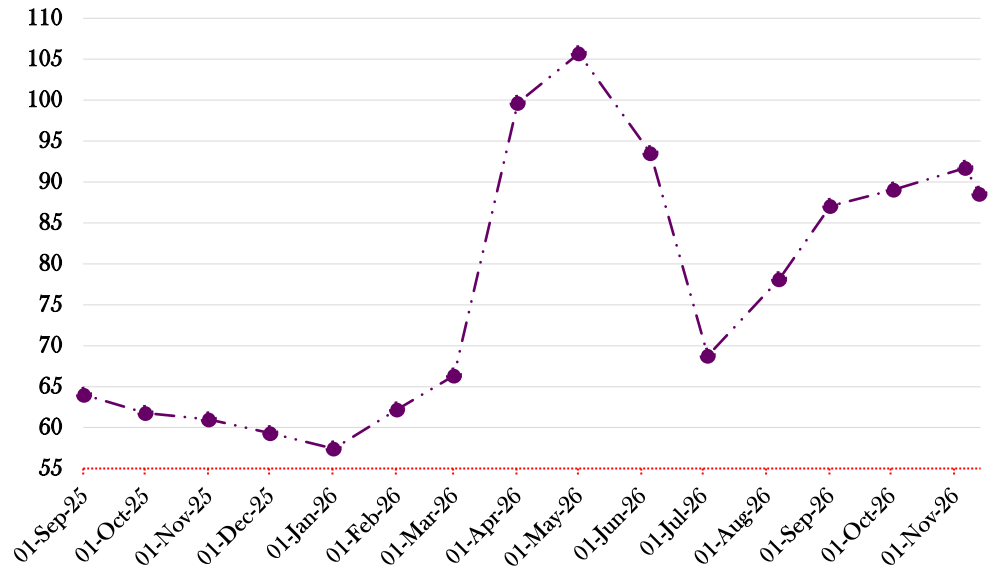
۲۳ آبان ۱۴۰۵

پایش بازار نفت

جهت مشاهده قیمت لحظه‌ای نفت بر این نوشته بزنید

Brent Crude Oil ($/barrel)		WTI Crude Oil ($/barrel)	
11/06/2026	11/13/2026	11/06/2026	11/13/2026
100.1	95.93	91.72	88.55

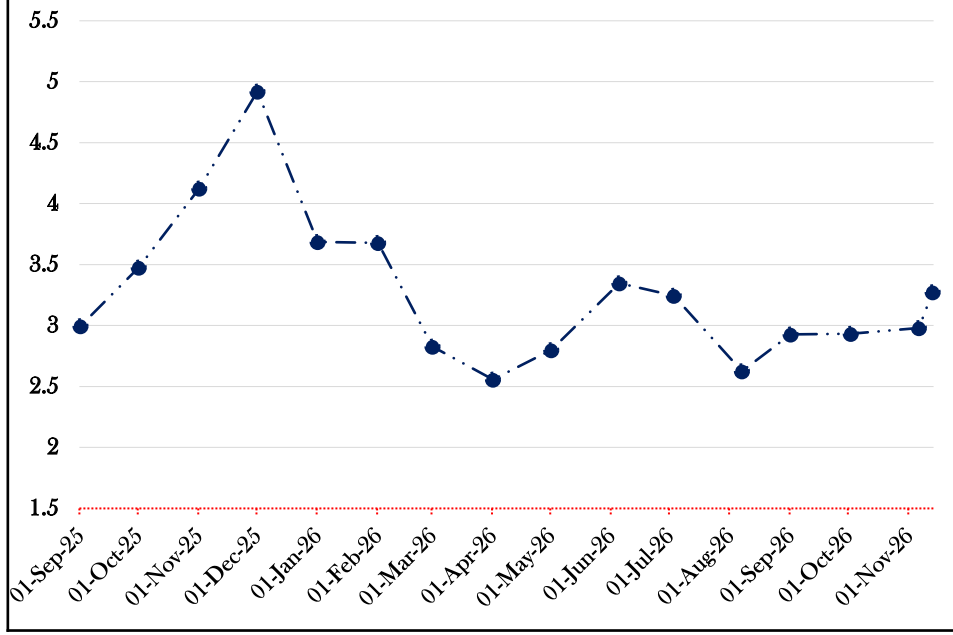

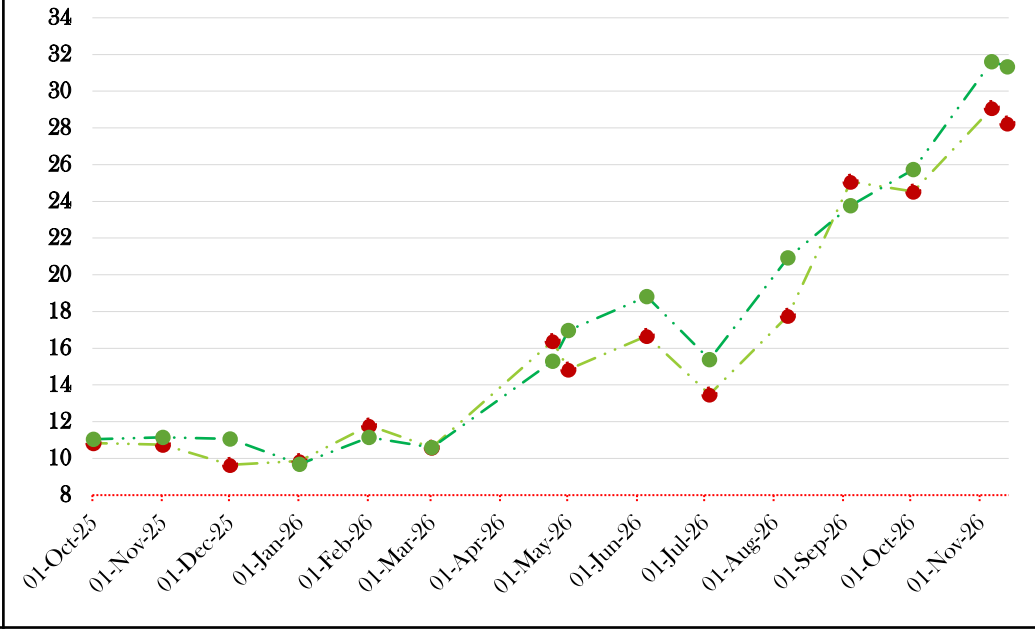

پایش بازار گاز طبیعی

Henry Hub Natural Gas ($/MMBtu)	
11/06/2026	11/13/2026
2.981	3.275

Europe & Asia Natural Gas ($/MMBtu)	
11/06/2026	11/13/2026
29.07 31.62	28.24 31.33

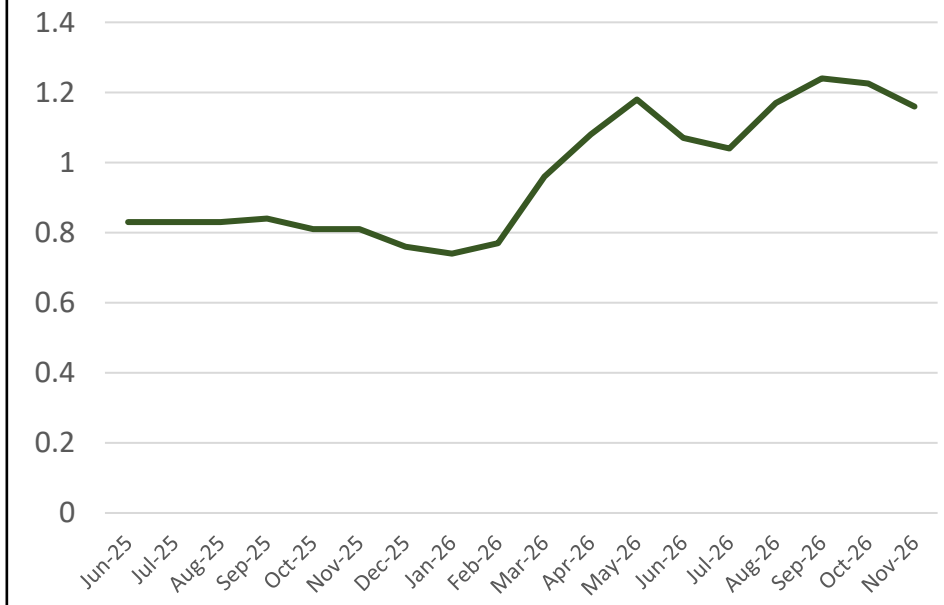

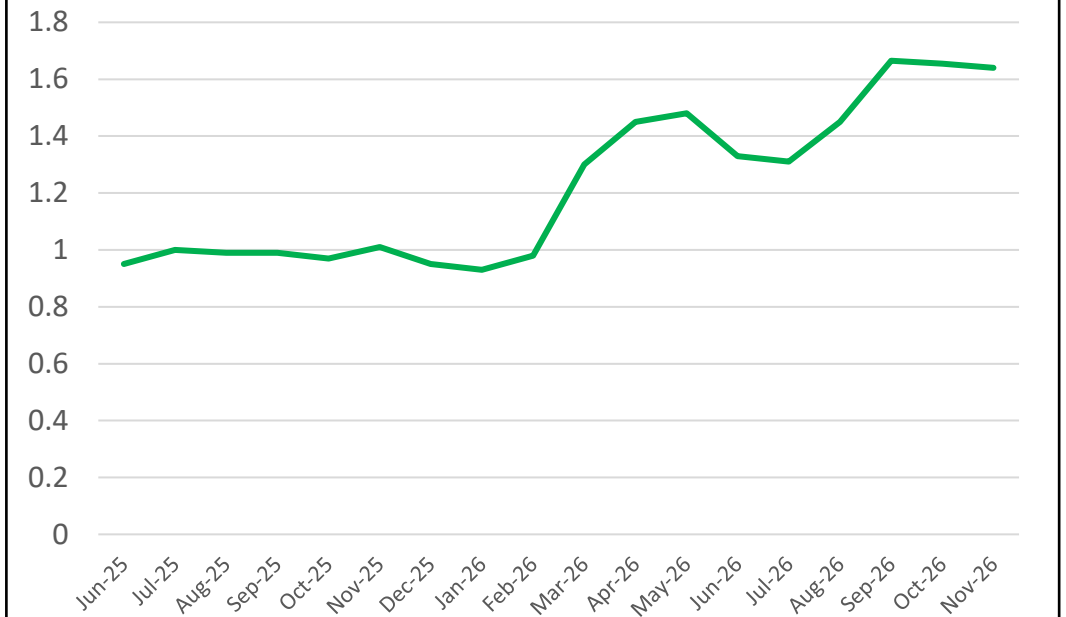
جهت مشاهده قیمت لحظه‌ای گاز بر این نوشته بزنید

پایش بازار محصولات پالایشی*

*قیمت‌های آمریکا

Gasoline ($/Liter)		Diesel ($/Liter)	
10/2026	11/2026	10/2026	11/2026
1.23	1.16	1.66	1.64

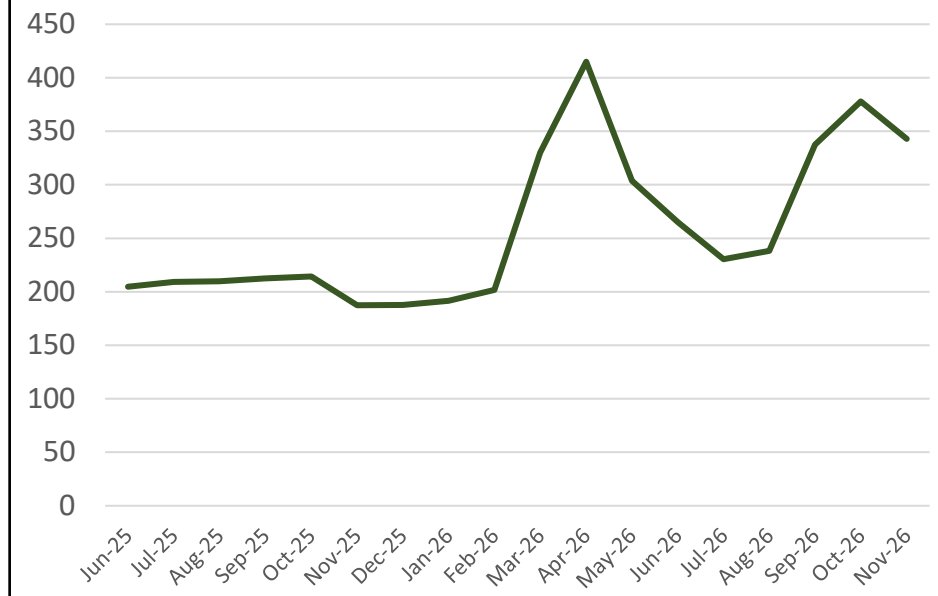

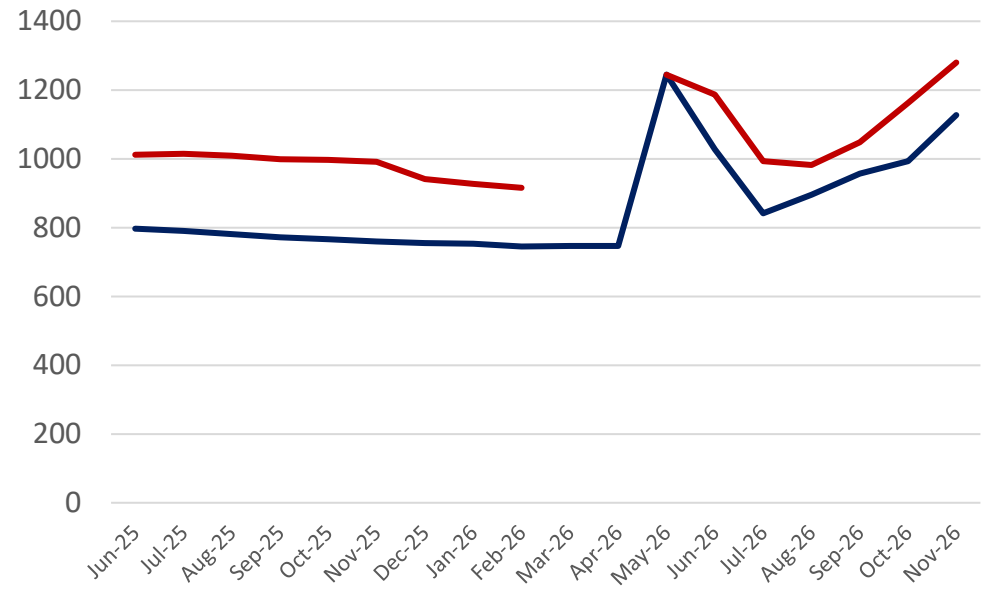

Source: NPC & VCMstudy Analytics

پایش بازار محصولات پتروشیمی(۱)

Methanol ($/T)		Polyethylene (HDPE) & Polypropylene ($/T)	
1/11/2026	8/11/2026	1/11/2026	8/11/2026
343	335	1127 1280	1206 1292

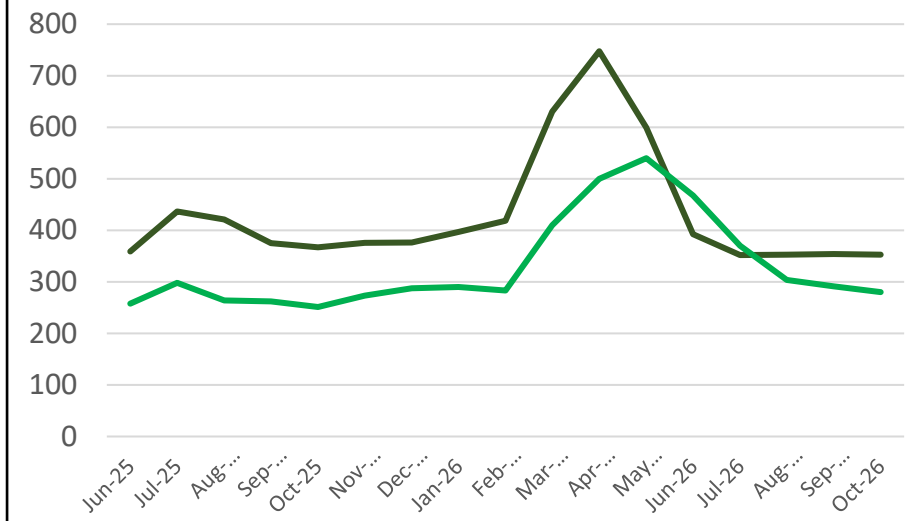

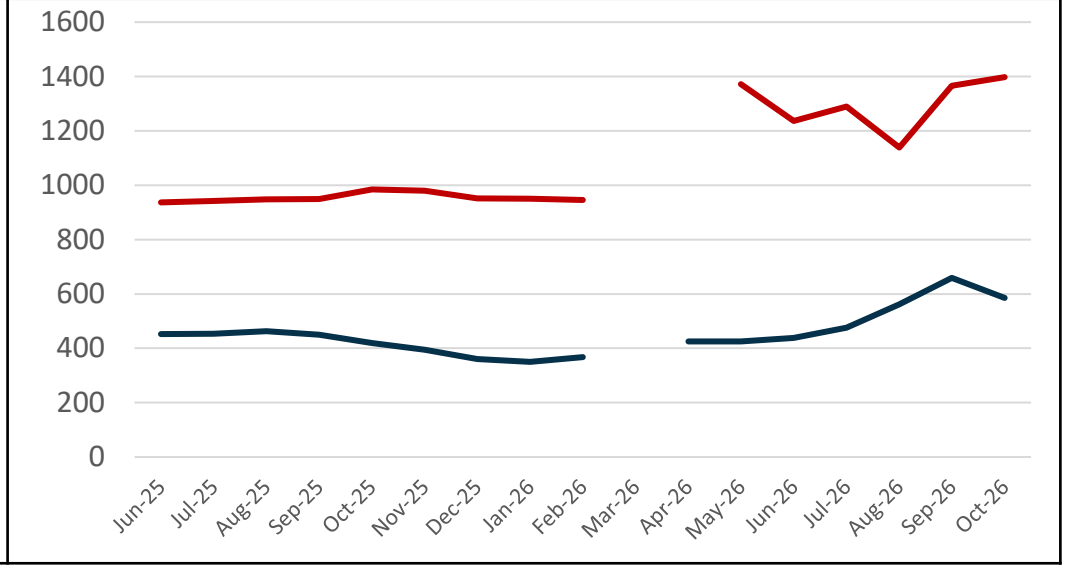

Source: NPC & VCMstudy Analytics

پایش بازار محصولات پتروشیمی(۲)

Granular Urea & Ammonia ($/T)		Mono Ethylene Glycol & Polyethylene terephthalate (PET) ($/T)	
1/11/2026	8/11/2026	1/11/2026	8/11/2026
355	355	578	572
280	280	1474	1454

Source: NPC & VCMstudy Analytics

توجه: نایوستگی نمودار به علت فقدان داده‌های قابل اتکاست.

پویایی‌های بازار: نفت خام

- **در روزهای گذشته قیمت نفت خام مجددا با افزایش روبرو شد:**
  - نفت خام برنت که در شنبه گذشته به قیمت ۱۰۰.۱۰ دلار هر بشکه معامله شده بود، امروز به بهای ۹۶.۱۱ دلار در بورس اروپایی لندن خرید و فروش شد.
  - نفت خام وست‌تگزاس اینترمدییت که شنبه گذشته ۹۱.۷۲ دلار در هر بشکه در بازار کاشینگ اوکلاهما عرضه می‌گشت به بهای ۹۶.۱۱ دلار امروز معامله گردید.
- **هر دو شاخص نفت خام بازار با کاهش فوق العاده حدود ۱۸ درصد در ماه اخیر میلادی روبرو بوده اند.**
  - در بازار تک محموله و فوری علاوه بر قیمت های فوق مبالغ قابل توجهی برای پوشش بیمه و ریسک ژئوپلتیک از خریداران نفت خام و گاز طبیعی دریافت می شود. یک محموله از نفت برنت با قیمت ۱۳۰ دلار هر بشکه معامله شده است.
  - تنش در تنگه هرمز مجددا بالا رفته و علاوه بر چندین کشتی فله بر و نفتکش، یک شناور حامل گاز طبیعی فشرده شده دستخوش حریق شد.
  - به گزارش آژانس بین المللی انرژی برای اولین بار پس از شروع جنگ ایالات متحده و اسرائیل علیه ایران، بازار نفت با اضافه عرضه ای به مقدار ۹۲۰ هزار بشکه در روز روبروست.
  - حدود ۷۴ درصد از نفت انتقالی از خلیج فارس در قبل از جنگ اکنون مجددا راه خود را به بازارهای جهانی یافته اند. برخی از ذخائر نفت خام در کشورهای مختلف مجددا با افزایش مقدار انبار شده مواجه هستند.
  - اما در مجموع بازار انرژی در ۲۰۲۶ تا این جا با مقدار ۶۸۵ هزار بشکه در روز کمبود مواجه بوده و به همین سبب در مجموع مقدار مصرف نفت ۱۰۲.۳ میلیون بشکه در سراسر جهان یعنی ۲.۶۸ میلیون بشکه در روز کمتر از ۲۰۲۵ بوده است.

پویایی‌های بازار: گاز طبیعی

- **بهای گاز طبیعی در هنری هاب که در هفته گذشته به ۲.۹۸ دلار به ازای هر یک میلیون واحد حرارتی انگلیسی (بی‌تی‌یو) رسیده بود، صبح امروز به ۳.۲۶ دلار به ازای هر میلیون بی‌تی‌یو افزایش یافت.**
  - گاز طبیعی از جمله گاز طبیعی مایع شده (ال‌ان‌جی) در هنری هاب در آمریکای شمالی با افزاش ۵ درصدی روبرو بوده است.
  - از جمله قیمت گاز طبیعی فشرده شده در بندر رتردام هلند به ۲۸.۲۴ دلار کاهش و در ساحل کره و ژاپن به ۳۱.۳۳ دلار بر بی‌تی‌یو افزایش یافت.
  - مقدار گاز در قیمت‌های اعلام شده همه با هم مساوی است، اما ملاحظه می‌شود که قیمت‌ها در نقاط مختلف جهان تا چه اندازه با هم متفاوت است.
  - شرکت نفت‌وگاز (Naftogaz) متعلق به دولت اوکراین ۲۵ میلیون دلار از بانک بازسازی و توسعه اروپا (EBRD) برای ایمن سازی و افزایش حجم خطوط لوله در این کشور جنگ زده دریافت کرد. این مبلغ را دولت هلند تعهد کرده است.
  - در سال گذشته نیز این بانک حدود ۱ میلیارد دلار به شرکت مزبور برای توسعه خطوط بجامانده از دوران شوروی و روسیه پرداخت کرده بود.
  - لهستان اخیرا توافق کرده است که به شرکت نفت و گاز گاز طبیعی مایع شده بفروشد.

پویایی‌های بازار: محصولات پتروشیمی و پالایشی (۱)

- **بنزین از ۱٫۱۸ به ۱٫۱۶ دلار بر لیتر رسید.**
  - AAA در گزارش خود ، افت قیمت نفت خام، کاهش فصلی تقاضا و عرضه بنزین زمستانی با هزینه تولید کمتر را عوامل کاهش قیمت جایگاه‌ها معرفی کرد.
- **گازوئیل از ۱٫۶۶ به ۱٫۶۲ دلار بر لیتر رسید.**
  - در هفته منتهی به ۶ نوامبر، موجودی فرآورده‌های میان‌تقطیر آمریکا ۴٫۱ میلیون بشکه افزایش یافت و شاخص عرضه به بازار داخلی این فرآورده‌ها، که به‌عنوان نماگر تقاضا استفاده می‌شود، حدود یک میلیون بشکه در روز کاهش پیدا کرد.
  - این دو تغییر، همراه با افت نفت خام، با کاهش قیمت گازوئیل هم‌جهت بودند.
- **متانول با افت ۲ درصدی همراه بود.**
  - طبق گزارش ECHEMI، قیمت متانول در بنادر شرق چین از ۳۰ اکتبر تا ۶ نوامبر از ۳٬۹۰۵ به حدود ۳٬۷۶۰ یوان بر تن رسید و ۳٫۷۱ درصد افت کرد.
  - افزایش ورود محموله‌های وارداتی و خرید محدود صنایع پایین‌دست باعث افزایش موجودی و افت قیمت شد.
- **پلی‌اتیلن سنگین با ۷ درصد بیشترین رشد هفتگی میان محصولات بررسی شده را تجربه کرده است.**
- **پلی‌پروپیلن افزایش حدود ۱ درصدی را تجربه کرد.**

پویایی‌های بازار: محصولات پتروشیمی و پالایشی (۲)

- **قیمت اوره گرانوله همچنان در ۳۵۵ دلار بر تن ثابت ماند.**
  - بازار در انتظار برای مناقصه بعدی هند قرار دارد.
  - بنابراین در بازارهایی که خریداران منتظر روشن‌شدن نتیجه خرید هند بودند، معاملات کم‌تحرک ماند.
- قیمت آمونیاک در ۲۸۰ دلار بر تن ثابت ماند
  - این وضعیت در شرایطی رخ که افت قیمت گاز اروپا تا ۶ نوامبر بخشی از فشار هزینه تولید را کاهش داد، اما به گزارش NitrogenSignal، تأمین محموله‌های جایگزین آمونیاک همچنان گران بود.
  - گزارش Nutrien نیز تداوم توقف تولید در مجتمع ترینیداد را تأیید کرد.
- **کاهش ۱ درصدی قیمت مونو اتیلن گلایکول در شرایط افت قیمت نفت رخ داده است.**
  - نرخ بهره‌برداری واحدهای MEG چین به حدود ۷۲ درصد کاهش یافت و برخی تولیدکنندگان پلی‌استر در قیمت‌های پایین‌تر خرید کردند.
- **قیمت پلی‌اتیلن ترفتالات نیز افت ۱ درصدی را ثبت کرد.**
  - هم‌زمان با افت نفت، قرارداد دسامبر PET بطری در ژنگژو ۶،۰۲ درصد کاهش یافت و بیشتر تولیدکنندگان چینی پیشنهادهای فروش خود را پایین آوردند.
  - CommoPlast گزارش کرد که تعمیرات واحدها و محدودیت عرضه فوری، از پیشنهادهای صادراتی چین حمایت کرده است.

عوامل فزاینده قیمت

- **اظهارات ترامپ: «به توافق با ایران نیازی نداریم»**
  - ترامپ ۱۲ نوامبر گفت آمریکا نیازی به توافق با ایران ندارد و «تنگه آن‌ها را در اختیار داریم».
  - این جمله نگرانی از طولانی‌شدن جنگ را زنده کرد.
  - برنت ۳.۳٪ بالا رفت و ۹۵.۸۲ دلار بسته شد.
  - تحلیلگران هشدار دادند هر تردید تازه درباره توافق، «صرف ریسک امنیتی» را دوباره بالا می‌برد.
- **حملات تازه در خاورمیانه**
  - بازار طی هفته چند بار با خبرهای حملات تازه در خاورمیانه واکنش نشان داد و نفت دو روز متوالی افزایش یافت.
  - این حملات نشان داد خطر تشدید درگیری با وجود امیدهای دیپلماتیک از بین نرفته و برنت را از زیر ۹۰ دلار بازگرداند.
- **بیمه و کرایه سنگین حمل نفت**
  - جفری کوری، اقتصاددان گفت بیمه و کرایه نفتکش‌ها هنوز بسیار بالاست و قیمت قراردادهای بلندمدت را بالا نگه می‌دارد.
  - گزارش‌ها هم نشان می‌دهد جریان نفت خاورمیانه با وجود بهبود، هنوز به حالت عادی بازنگشته است. قیمت گاز اروپا نیز با عدم‌قطعیت درباره جنگ ایران دوباره بالا رفت.

عوامل کاهنده قیمت

- **وعده ترامپ درباره بعید بودن حملات گسترده و امید به پیشرفت در مذاکرات ایران**
  - ترامپ گفت اگر ایران «توافق بسیار قوی» امضا کند، حملات گسترده «بسیار بعید» است و حمله بیشتر در حال حاضر لازم نیست.
  - برنت ۱۰ نوامبر تا ۳٫۷٪ افت کرد، لحظه‌ای زیر ۹۰ دلار رفت و کمی کمتر از ۹۲ دلار بسته شد؛ پایین‌ترین سطح از اوت.
- **افزایش عرضه خلیج‌فارس و ذخایر آمریکا**
  - به گفته آمارها حجم قابل‌توجهی نفت از خاورمیانه خارج می‌شود و قیمت‌های کوتاه‌مدت آرام می‌مانند.
  - واردات هند از خلیج‌فارس برای نخستین بار از آغاز جنگ در نوامبر از روسیه بیشتر شد.
  - ذخایر نفت خام آمریکا هم ۴.۷ میلیون بشکه افزایش یافت و به ۴۱۴.۴ میلیون بشکه رسید..

کاپ ۳۱ در پایان هفته نخست؛ از وعده اجرا تا آزمون تأمین مالی، انرژی و عدالت (۱)

- **عبور از تعهدات سیاسی به سمت اجرای عملی**
  - کاپ ۳۱ در آنتالیا با محوریت تبدیل اهداف اقلیمی به اقدامات اجرایی برگزار شد.
  - در نشست رهبران، برقی‌سازی، توسعه انرژی پاک، کاهش انتشار و تأمین مالی مورد تأکید قرار گرفت.
  - آنتونیو گوترش نیز هشدار داد که عبور موقت از آستانه ۱.۵ درجه سانتی‌گراد احتمالاً اجتناب‌ناپذیر است و اولویت جهان باید محدودکردن این عبور و بازگشت سریع به زیر این آستانه باشد.
- **برقی‌سازی و کاهش متان؛ دستاوردهای اجرایی هفته نخست**
  - هدف «۳۵ در ۳۵» برای افزایش سهم برق در مصرف نهایی انرژی جهان، از برنامه ریاست اجلاس وارد اهداف ملی برخی کشورها شد.
  - تحقق مزایای اقلیمی برقی‌سازی به توسعه برق کم‌کربن، شبکه و ذخیره‌سازی وابسته است.
  - در حوزه متان نیز بیش از ۴۸۰ میلیون دلار تعهد مالی جدید برای کاهش متان و سایر گازهای گلخانه‌ای غیر از CO_2 اعلام شد؛ اقدامی که می‌تواند زمینه تبدیل تعهدات به پروژه‌های اجرایی را فراهم کند..

کاپ ۳۱ در پایان هفته نخست؛ از وعده اجرا تا آزمون تأمین مالی، انرژی و عدالت (۲)

- **تأمین مالی و اختلافات مذاکراتی؛ چالش اصلی هفته دوم**
  - با وجود اعلام بسته‌های مالی جدید، اختلاف میان کشورهای توسعه‌یافته و درحال‌توسعه درباره منابع و نحوه تأمین مالی همچنان پابرجاست.
  - کشورهای درحال‌توسعه بر نقش منابع عمومی تأکید دارند، درحالی‌که کشورهای توسعه‌یافته سرمایه‌گذاری خصوصی و ابزارهای ترکیبی را برجسته می‌کنند.
  - برنامه کاهش انتشار، گذار عادلانه، سازگاری، ماده ۶ موافقت‌نامه پاریس و اصلاح فرایند مذاکرات نیز از پرونده‌های حل‌نشده‌ای هستند که نتیجه آن‌ها در هفته دوم اهمیت خواهد داشت.
- **ایران در کاپ ۳۱؛ از دیپلماسی محیط‌زیست تا فرصت‌های اجرایی**
  - سخنرانی رئیس‌جمهور ایران درباره خسارات محیط‌زیستی جنگ و آسیب به زیرساخت‌های انرژی، موضوع تازه‌ای را وارد دیپلماسی محیط‌زیستی کشور کرد.
  - محورهای اجرایی اجلاس فرصت‌هایی برای ایران ایجاد می‌کنند: کاهش متان و فلرینگ، بهینه‌سازی مصرف انرژی ساختمان‌ها، توسعه شبکه و انعطاف‌پذیری برق و سازگاری با بحران آب و گرما.
  - بهره‌گیری از این فرصت‌ها مستلزم تعریف پروژه‌هایی با خط مبنا، برآورد هزینه، نهاد مسئول و مسیر مشخص تأمین مالی است..

کاپ ۳۱ در پایان هفته نخست؛ از وعده اجرا تا آزمون تأمین مالی، انرژی و عدالت (۳)

کشور / رهبر	هدف یا نکته برجسته	پیام سیاسی در آنتالیا
ترکیه – رجب طیب اردوغان	خالص صفر ۲۰۵۳؛ تجدیدپذیرها بیش از ۶۰٪ ظرفیت نصب‌شده برق؛ پیوند گذار سبز با امنیت انرژی و توسعه	تبدیل کاپ ۳۱ به «کاپ اقدام» و افزایش مسئولیت کشورهای توسعه‌یافته در تأمین مالی
برزیل – لولا دا سیلوا	نقشه راه داخلی برای کاهش وابستگی به سوخت‌های فسیلی و حذف جنگل‌زدایی؛ تأکید بر تداوم میراث بلم	هشدار نسبت به کناررفتن اقلیم از دستور کار سیاسی جهان در اثر جنگ‌ها و مناقشات تجاری
اتحادیه اروپا – اورزولا فون‌درلاین	کاهش بیش از نصف انتشار تا ۲۰۳۰ و مسیر کاهش ۹۰٪ تا ۲۰۴۰؛ حمایت از برقی‌سازی جهانی	پیوند امنیت انرژی اروپا با کاهش وابستگی به سوخت فسیلی
چین – هان ژنگ	هدف ۳۵٪ سهم برق در مصرف نهایی و ۵۰٪ سهم غیرفسیلی در تولید برق تا ۲۰۳۰	تأکید بر اصل مسئولیت‌های مشترک اما متفاوت، انتقال فناوری و تأمین مالی از سوی کشورهای توسعه‌یافته
استرالیا – آنتونی آلبانیزی	حمایت از هدف ۳۵ در ۳۵، تجدیدپذیرها و شبکه؛ تمرکز ویژه بر کشورهای اقیانوس آرام	برقی‌سازی را هم ابزار کاهش انتشار و هم کاهش آسیب‌پذیری در برابر شوک قیمت سوخت معرفی کرد
مالدیو – محمد معز	هدف ۳۳٪ برق تجدیدپذیر؛ توسعه ذخیره‌سازی و زیرساخت انرژی جزایر	درخواست منابع جدید، قابل پیش‌بینی و عمدتاً بلاعوض برای کشورهای آسیب‌پذیر
ایران – مسعود پزشکیان	تمرکز بر خسارت محیط‌زیستی جنگ و حملات به زیرساخت‌های انرژی	درخواست مستندسازی، ارزیابی و طراحی سازوکارهای پاسخ‌گویی و جبران خسارات محیط‌زیستی ناشی از عملیات نظامی

کاپ ۳۱ در پایان هفته نخست؛ از وعده اجرا تا آزمون تأمین مالی، انرژی و عدالت (۴)

پرونده	وضعیت تا ۱۳ نوامبر	اهمیت برای ایران
برنامه کار کاهش انتشار	اصل ادامه برنامه پس از ۲۰۲۶ مورد حمایت است، اما درباره مدت و اینکه برنامه تا چه حد به اجرای بخشی مشارکت‌های ملی متصل شود اختلاف وجود دارد.	برای ایران، ارزش اصلی در تبدیل هدف‌های کلی به برنامه بخشی قابل سنجش است.
گذار عادلانه	همگرایی بر ادامه کار وجود دارد؛ اختلاف بر سر وزن تأمین مالی، فناوری، اشتغال، مهارت و حق انتخاب مسیر ملی است.	اصلاح یارانه و تغییر ساختار انرژی بدون توجه به توزیع هزینه‌ها می‌تواند با مقاومت اجتماعی روبه‌رو شود.
سازگاری	اختلاف بر سر شاخص‌های هدف جهانی سازگاری و رابطه آنها با منابع مالی ادامه دارد.	آب، کشاورزی، گرما و سلامت به شاخص‌های واقعی تاب‌آوری و بودجه اجرایی نیاز دارند.
ماده ۶	حتی هزینه ثبت، حسابداری و بازبینی همکاری‌های ماده ۶,۲ محل اختلاف است.	ورود به بازارهای همکاری کربنی فقط مسئله قواعد فنی نیست؛ زیرساخت نهادی و هزینه مشارکت نیز اهمیت دارد.
تصمیم پوششی و فرایند کاپ	هنوز اجماع نهایی وجود ندارد. هم‌زمان پیشنهادهایی برای کاهش تکرار دستورکارها و برنامه‌ریزی چندساله مطرح شده است.	تغییر در معماری مذاکرات می‌تواند نحوه حضور کارشناسی و اولویت‌بندی ایران در کاپ‌های آینده را تحت تأثیر قرار دهد.

کاپ ۳۱ در پایان هفته نخست؛ از وعده اجرا تا آزمون تأمین مالی، انرژی و عدالت (۵)

محور	آنچه آنتالیا روشن‌تر کرد	اقدام عملی برای ایران
متان و فلرینگ	متان به یکی از حوزه‌های اجرای سریع با منابع مالی تازه تبدیل شده است.	آغاز با پایش و اندازه‌گیری؛ رتبه‌بندی منابع بزرگ نشت و فلرینگ؛ تعریف بسته‌های بازیافت گاز با هزینه و خط مبنای روشن.
ساختمان و تقاضا	دستور کار ساختمان فقط استاندارد ساخت نیست و بازسازی، سنجش عملکرد، تجهیزات پربازده و انعطاف بار را نیز در بر می‌گیرد.	برنامه بازسازی انرژی ساختمان‌های عمومی و خانوارهای کم‌درآمد با تمرکز بر مصرف گاز زمستان و بار سرمایش تابستان.
شبکه و انعطاف	برقی‌سازی بدون شبکه، ذخیره‌سازی و مدیریت بار محدود می‌شود.	قرار دادن تقویت شبکه و انعطاف در کنار پروژه‌های خورشیدی و بادی، نه پس از آنها.
تأمین مالی	تمرکز جهانی از «اعلام نیاز» به سبد پروژه آماده و قابل ارزیابی در حال حرکت است.	آماده‌سازی تعداد محدودی پروژه در ساختمان، متان، شبکه، آب و گرما با خط مبنا، هزینه، نهاد مسئول و مدل مالی.

دریای خزر؛ اهمیت راهبردی آن برای امنیت انرژی و موقعیت ژئوپلیتیکی ایران (۱)

- دریای خزر برای ایران صرفاً یک پهنه آبی مشترک با کشورهای شمالی نیست، بلکه از منظر امنیت انرژی، تجارت منطقه‌ای، و اتصال به بازارهای اوراسیا از اهمیت راهبردی برخوردار است.
- این دریا از یک‌سو امکان توسعه همکاری‌های نفتی و گازی با روسیه، قزاقستان، ترکمنستان و جمهوری آذربایجان را فراهم می‌کند و از سوی دیگر، می‌تواند به‌عنوان مسیری مکمل برای تقویت ارتباطات تجاری و انرژی ایران با آسیای مرکزی مورد استفاده قرار گیرد.
- در سال‌های اخیر، توسعه زیرساخت‌های دریایی و صادراتی کشورهای ساحلی و گسترش کریدور میانی، اهمیت ژئواکونومیک دریای خزر را افزایش داده است.
- قزاقستان و ترکمنستان با هدف تنوع‌بخشی به مسیرهای صادرات انرژی در تلاش‌اند از طریق دریای خزر و جمهوری آذربایجان دسترسی بیشتری به بازارهای اروپایی پیدا کنند.
- این تحولات برای ایران اهمیت دوگانه‌ای دارد؛ چراکه از یک‌سو فرصت‌هایی برای توسعه همکاری‌های منطقه‌ای و تجارت انرژی ایجاد می‌کند و از سوی دیگر، در صورت تقویت مسیرهای جایگزین بدون مشارکت ایران، می‌تواند جایگاه کشور در شبکه‌های ترانزیتی و انرژی اوراسیا را تحت تأثیر قرار دهد.

دریای خزر؛ اهمیت راهبردی آن برای امنیت انرژی و موقعیت ژئوپلیتیکی ایران (۲)

دریای خزر؛ اهمیت راهبردی آن برای امنیت انرژی و موقعیت ژئوپلیتیکی ایران (۳)

- تشدید تنش‌های نظامی در دریای خزر، ابعاد جدیدی از آسیب‌پذیری امنیت انرژی ایران را نیز آشکار کرده است.
- حمله پهپادی گزارش‌شده به سکوی نفتی فیلانوفسکی روسیه در سال ۲۰۲۵ و حملات گزارش‌شده به تأسیسات دریایی ایران در بندر انزلی در سال ۲۰۲۶ نشان می‌دهد که زیرساخت‌های دریایی و انرژی این منطقه دیگر از تهدیدات نظامی مصون نیستند.
- برای ایران اهمیت این مسئله صرفاً به حفاظت از تأسیسات بندری و نظامی محدود نمی‌شود، بلکه امنیت فعالیت‌های اقتصادی، زیرساخت‌های پشتیبان تجارت انرژی، و ظرفیت استفاده از بنادر شمالی کشور را نیز در بر می‌گیرد.
- از سوی دیگر، دریای خزر یکی از مسیرهای بالقوه توسعه همکاری‌های انرژی ایران و روسیه محسوب می‌شود. تجارت نفت و فرآورده‌های نفتی، سوآپ نفت و گاز، تبادل تجهیزات و فناوری، و توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل دریایی از جمله حوزه‌هایی هستند که می‌توانند ظرفیت همکاری دو کشور را تقویت کنند.

دریای خزر؛ اهمیت راهبردی آن برای امنیت انرژی و موقعیت ژئوپلیتیکی ایران (۴)

- در شرایطی که ایران و روسیه با محدودیت‌های ناشی از تحریم‌های بین‌المللی مواجه‌اند، توسعه این همکاری‌ها می‌تواند به تنوع‌بخشی مسیرهای تجاری و تقویت پیوندهای اقتصادی منطقه‌ای کمک کند.
- افزایش ناامنی دریایی و تهدید زیرساخت‌های لجستیکی می‌تواند هزینه و ریسک استفاده از این ظرفیت‌ها را افزایش دهد.
- یکی دیگر از ابعاد مهم تحولات دریای خزر برای ایران، تغییر موازنه مسیرهای انتقال انرژی در آسیای مرکزی و قفقاز است.
- توسعه انتقال نفت قزاقستان از طریق دریای خزر به جمهوری آذربایجان و تلاش برای ایجاد مسیرهای انتقال گاز ترکمنستان به بازارهای غربی می‌تواند وابستگی کشورهای منطقه به مسیرهای سنتی صادرات را کاهش دهد.
- گسترش کریدور میانی و تقویت همکاری‌های زیرساختی میان جمهوری آذربایجان، قزاقستان و ترکیه، زمینه شکل‌گیری شبکه‌ای از مسیرهای تجاری و انرژی را فراهم می‌کند که ممکن است در آینده بر جایگاه ترانزیتی ایران اثرگذار باشد.

دریای خزر؛ اهمیت راهبردی آن برای امنیت انرژی و موقعیت ژئوپلیتیکی ایران (۵)

- برای ایران، مسئله اصلی صرفاً رقابت با این مسیرها نیست، بلکه ضرورت تعریف جایگاه فعال در معماری جدید اتصال انرژی اوراسیا است.
- ظرفیت‌های جغرافیایی ایران، دسترسی هم‌زمان به دریای خزر و خلیج فارس، و امکان اتصال آسیای مرکزی به بازارهای جنوبی می‌تواند زمینه‌ساز توسعه مسیرهای مکمل انتقال و تجارت انرژی باشد.
- توسعه همکاری‌های سوآپ نفت و گاز با کشورهای ساحلی خزر و تقویت ارتباطات زیرساختی با جمهوری آذربایجان، ترکمنستان، و روسیه می‌تواند به افزایش نقش ایران در تجارت منطقه‌ای انرژی کمک کند.
- تحولات امنیتی دریای خزر با آینده امنیت انرژی اروپا و رقابت بر سر مسیرهای تأمین گاز نیز ارتباط پیدا می‌کند.
- تلاش اروپا برای کاهش وابستگی به گاز روسیه، توجه به ظرفیت‌های صادراتی جمهوری آذربایجان، و منابع گازی آسیای مرکزی را افزایش داده است.
- توسعه خطوط انتقال و اتصال منابع گازی ترکمنستان به قفقاز می‌تواند در بلندمدت جایگاه این منطقه را در بازار گاز اروپا تقویت کند.

دریای خزر؛ اهمیت راهبردی آن برای امنیت انرژی و موقعیت ژئوپلیتیکی ایران (۶)

- این روند برای ایران از دو جهت اهمیت دارد:
  - نخست، احتمال تغییر موازنه ژئوپلیتیکی تجارت گاز طبیعی در منطقه
  - دوم، ضرورت بهره‌برداری از ظرفیت‌های ترانزیتی و جغرافیایی کشور برای ایفای نقش در جریان‌های جدید انرژی.
- افزایش رقابت‌های ژئوپلیتیکی در دریای خزر برای ایران هم‌زمان واجد فرصت و تهدید است.
  - ناامنی این پهنه دریایی می‌تواند زیرساخت‌های اقتصادی و انرژی کشور و ظرفیت همکاری با روسیه و سایر کشورهای ساحلی را با مخاطره مواجه کند
  - تغییر مسیرهای صادراتی و شکل‌گیری ترتیبات جدید منطقه‌ای، ضرورت بازتعریف نقش ایران در شبکه‌های انرژی اوراسیا را افزایش می‌دهد.
- در چنین شرایطی، حفاظت از زیرساخت‌های انرژی شمال کشور، توسعه دیپلماسی انرژی با کشورهای ساحلی، گسترش همکاری‌های سوآپ، و تقویت پیوندهای ترانزیتی میان دریای خزر و خلیج فارس باید در زمره اولویت‌های راهبردی سیاست انرژی ایران قرار گیرد.

گمانه‌زنی‌ها در خصوص طرح دعوای داوری بین‌المللی توسط سرمایه‌گذار خارجی پتروشیمی مهر علیه ایران

- گزارش‌های غیررسمی حاکی از آن است که شرکت هنگ‌کنگی سلنیوم (Selenium Resources Ltd)، سرمایه‌گذار خارجی پتروشیمی مهر قصد دارد با استناد به معاهده سرمایه‌گذاری ایران و چین (۲۰۰۰) علیه دولت ایران طرح دعوای داوری بین‌المللی کند.
- هرچند این خبر هنوز تأیید رسمی نشده، گمانه‌زنی‌ها از مطالبه غرامتی حدود یک میلیارد دلار حکایت دارد.
- محور احتمالی دعوا، نحوه رسیدگی و اجرای رأی داوری میان دو شرکت پتروشیمی ایرانی است.
- ریشه اختلاف به رأی داوری ۸۷۲ میلیون دلاری شرکت پتروشیمی جم علیه پتروشیمی مهر بر سر قرارداد فروش اتیلن بازمی‌گردد.
- این رأی در سال ۱۴۰۳ به تأیید دیوان عالی کشور رسید و اجرای آن آغاز شد؛ به‌طوری‌که تاکنون صدها میلیون دلار از محکوم‌به وصول شده است.
- سلنیوم مدعی است اجرای این رأی به سرمایه‌گذاری آن آسیب زده و ممکن است استانداردهای حمایتی معاهده سرمایه‌گذاری، از جمله منع مصادره، رفتار منصفانه، و عادلانه و منع استنکاف از اجرای عدالت نقض شده باشد.
- شرکت هنگ کنگی در بهار ۱۴۰۴ مالک ۵۸ درصد سهام پتروشیمی مهر شد.

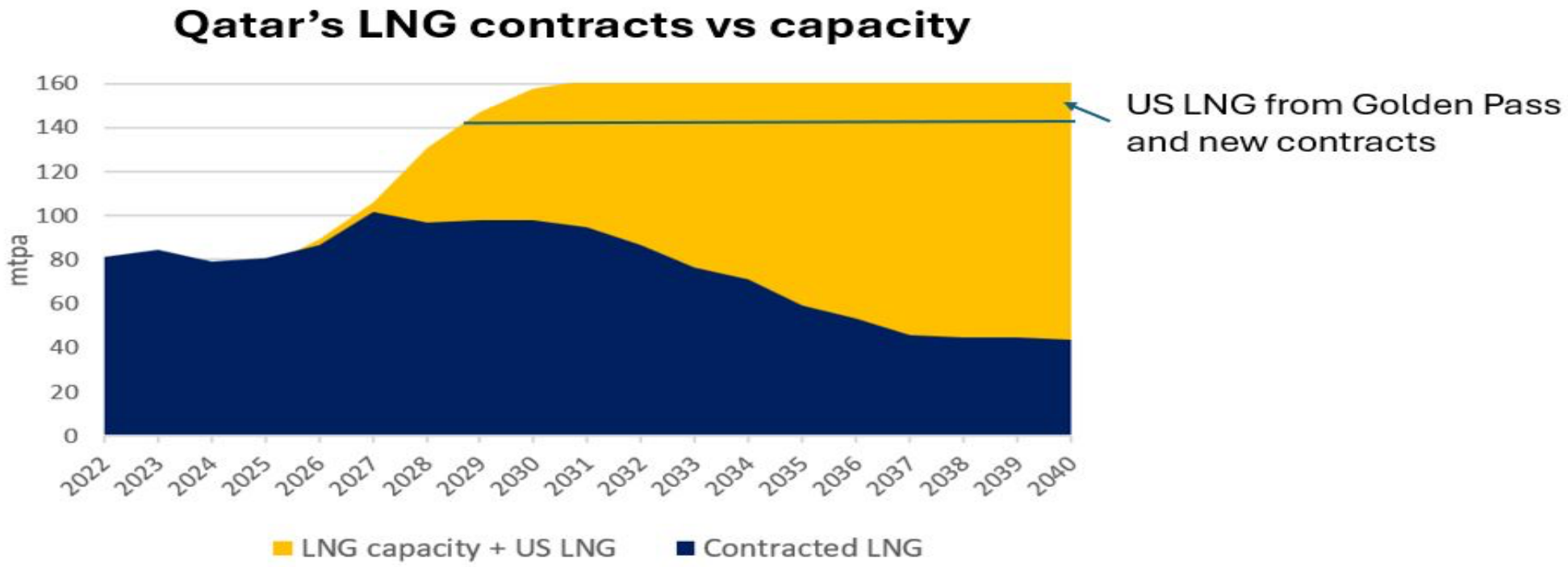
اولین مشتری ال ان جی قطر اقدام به فسخ قرارداد خود نمود (۱)

- شرکت لهستانی اورلن در ۱۰ نوامبر یکی از دو قرارداد بلندمدت خرید LNG خود با قطرانرژی را با استناد به فورس‌ماژور فسخ کرد.
- این قرارداد در سال ۲۰۱۳ منعقد شده بود و قرار بود تا سال ۲۰۳۴ ادامه یابد.
- اختلال در ارسال محموله‌های LNG قطر به مشتریان اروپایی، زمینه نگرانی درباره احتمال فسخ قراردادهای مشابه را فراهم کرده است.
- این اتفاق می‌تواند جایگاه قطر را در بازار بلندمدت LNG اروپا تحت فشار بیشتری قرار دهد.
- قطر انرژی در سال‌های آینده با چالش هم‌زمان پایان یافتن بخشی از قراردادهای بلندمدت فروش و ورود حجم قابل‌توجهی از LNG آمریکا به بازار روبه‌رو خواهد شد.
- این تحولات می‌تواند سهم قطر از بازارهای سنتی، به‌ویژه اروپا، را تحت تأثیر قرار دهد.
- در همین چارچوب، تلاش قطر برای انعقاد قراردادهای خرید LNG از شرکت‌های آمریکایی و متنوع‌سازی سبد تأمین خود را می‌توان بخشی از راهبرد این کشور برای حفظ انعطاف‌پذیری تجاری و حضور در بازار جهانی معاملات محموله‌های گاز طبیعی فشرده شده دانست.

اولین مشتری ال ان جی قطر اقدام به فسخ قرارداد خود نمود (۲)

Center on Global Energy Policy at COLUMBIA | SIPA

QatarEnergy
- what are they going to do with all that LNG

راه‌های ارتباطی با مجموعه جهان انرژی

ایمیل: maleki@sharif.edu

کانال بله و تلگرام و لینکدین: @JahanEnergySharif

سایت: https://sharif.ir/~maleki/generic.html

همکاران این شماره: آریا کیا، امیرمهدی مهری، رادمهر ملکی، امیرحسین قاسمی، امیرعلی حسن‌زاده، و عباس ملکی

